

Усотувальна (абсорпційна) здатність членів творчих ком'юніті
в забезпеченні організаційних змін

Найдьонова Л.А.,

Інститут соціальної та політичної психології АПН України

Актуальність дослідження соціально-психологічних механізмів забезпечення ефективного впровадження організаційних змін зумовлена швидкими темпами макроекономічних перетворень, активізацією трансформаційних процесів у суспільстві, зростанням тиску конкуренції на відповідних ринках та низкою інших динамічних факторів. Відповідних новому глобальному баченню світу інтеграційних соціально-психологічних концепцій систематично не вистачає. Випереджувальний розвиток наукових підходів та інтелектуальних інструментів (теорій, концепцій тощо) може бути досягнутий лише на шляху побудови ефективного механізму впровадження-усотування знань організаціями з одного боку і механізмів породження глобалізованого-мережевого прикладного знання – з іншого. В організаційній психології в останні роки розгортається широка дискусія навколо поняття усотувальна (адсорбційна) здатність (УЗ) організації та її членів, яка полягає у вишукуванні, перетворенні і використанні нових знань (Cohen, Levinthal, 1990; Van Den Bosch, Wijk, Volberda, 2003). В той же час, наголошується необхідність підходу до організації з позицій психології спільнот, в межах яких створюється середовище як для практики так і для створення нових знань, вводиться поняття спільнот-практик (Wenger, 1998; Plaskoff, 2003). Теоретичним підґрунтям дослідження виступає розвинутий в останні два десятиліття груп-рефлексивний підхід до розвитку організаційної культури (М.І.Найдьонов), в цілому дослідження спирається на теоретико-методологічні засади психології професійних і територіальних спільнот (Л.А.Найдьонова).

Мета дослідження полягає в теоретичному аналізі сучасних концептів організаційної психології в галузі "менеджмент знань і організаційне навчання" в їхній єдності із мета-когнітивною соціальною психологією та психологією

спільнот. Предметом аналізу визначено роль творчих спільнот (ком'юніті) та їх усотувальної здатності в забезпеченні організаційних змін.

Метод дослідження передбачає теоретичний аналіз з виділенням ключових позицій в науковій дискусії щодо УЗ та спільнот-практик, їх подальшу інтеграцію з розгортанням прикладного значення і теоретичної значущості інтеграційного підходу для розвитку української організаційної психології.

Результати теоретичного аналізу концепту УЗ показують, що він дає змогу інтегрувати щонайменше три конструкти: здатність до розпізнавання цінності зовнішнього для організації знання; здатність асимілювати (як співвіднесеного з існуючим, включеного в систему) знання; здатність використати нове знання для отримання комерційних переваг. Передумовами функціонування УЗ організації є а) система співвіднесених знань (спільний кластер знань в організації) та б) внутрішній механізм впливу на УЗ через структуру комунікаційних процесів та характер і розподіл знань та експертних функцій в організації. Аналіз конструкту спільнот-практик в організації дозволяє виділити в якості ключового поняття інтерсуб'єктності спільноти, яка досягається через поділяння знань і спільне розуміння практики спільноти в її історії; інтерсуб'єктність розглядається на основі трьохмірної моделі (віра, дія, належність) і розкривається через відповідальність, причетність і прихильність до спільноти. Інтеграція розглянутих концепцій може бути забезпечена через розгляд УЗ спільнот-практик в контексті мета-когнітивних механізмів створення концепції та програми впровадження організаційних змін.

Висновки. Інтерсуб'єктність спільнот-практик складає сутнісну основу розвитку УЗ як чинника ефективності організаційних змін. Визначені умови і механізми активізації УЗ творчих команд організаційних змін успішно апробовані нами в контексті забезпечення злиття корпоративних культур окремих компаній і можуть бути рекомендовані у двох форматах впровадження: а) соціально-психологічне забезпечення організаційних змін зовнішньою групою розвитку (на основі аутсорсингу), б) в формі мета-когнітивних програм створення і функціонування внутрішнього корпоративного університету.